

Lesoni Tonga Mo e Anga Fakafonua

Kalasi: Foomu 5

'Iuniti 1: Tupu'anga 'o e Kakai Tonga.

Topiki : Fehikitaki 'a e Kakai Tonga

Taimi: Uike 4

Ngaahi 'Ilo: 'UHINGA na'e holo ai 'a e kakai he senituli 16-18

Note

Ngaahi 'uhinga 'o e fehikitaki

1. kumi fonua
2. Kumi ha mo'ui 'a e famili
3. 'alu fakakaunga 'alu 'o muimui 'i ha'ate maheni pe kaungame'a

Lelei 'e ma'u he fehikitaki

- Lelei 'a e tu'unga 'o e anga e nofo 'i ha 'ataki 'oku lelei
- Lava folau ai ki ha ngaahi fonua kaunga'api mai mei ai 'a e ngaahi koloa hange ko e ngatu fisi, ngafingafi moe hete 'a e kau Ha'amo
- Fakalakalaka ai 'a e tu'unga mo'ui 'omai mo e ngaahi faiva 'a e ngaahi fonua kaunga'api hange ko e kai lao.

Nunu'a kovi 'o e fehikitaki

- Molia ai 'a hotau tukufakaholo , hotau anga fakafonua
- Akosope 'a e ngaahi lea muli mo e ngaahi to'onga mo'ui fakauesite
- Mole ai 'etau lea faka-Tonga
- Malava ke liliu 'a e mo'ui ke fakatatau ki he to'onga mo'ui 'o e feitu'u ko ia
- Liliu mo e fakakaukau mei he tui mo e tokateline ne lalanga 'aki 'a 'ete mo'ui
- Uesia mo'ui 'a e fanau 'e he 'ataakai fo'ou ko ia.
- Liliu 'a e teunga pe ko hotau vala

Ngaahi fonua ne folau ki ai 'a e kakai Tonga.

- Fisi
- Ha'amo
- Futuna
- 'Uvea

Ngaue ke fai.

1. Tohi mai ha 'uhinga 'e taha 'o e fehikitaki holo 'a e kakai Tonga.(SL1)
2. Fekumi ki he ngaahi feitu'u na'e fehikitaki ki ai 'a e kakai Tonga. (SL3)
3. Fakamatala'i 'a e 'uhinga naa'e fehikitaki holo ai 'a e kakai Tongahe senitule 16-18. (SL3)
4. Fa'u ha fakamatala ki he ngaahi nunu'a kovi 'o e fehikitaki holo 'a e kakai Tonga 'i he senituli 16-18 pea 'oku kei a'u mai pe ki he lolotonga ni pea 'omai mo ha fakatata. (SL4)
5. Fakamatala ki he ngaahi lelei na'e ma'u mei he fehikitaki 'a e kakai Tonga 'I he kuonga (senituli 16-18) ko 'eni pea 'omai mo e ngaahi fakatata.

Founga 'o e Fehikitaki

Ngaahi naunau ne nague'aki he kuohili ki he fehikitaki

- Saliote
- Hoosi
- Lue lao
- Vakavaka'amei

- Popao
- kalia

Na'e mahino pe foki ko e kuonga 'eni na'e 'ikai ha misini pe ha me'a faka'uhila na'e ngaue'aki pe hange koi a 'oku ha 'i 'olunga 'a e me'a ngaue ko ia ki he fefononga a'ki fakaloto fonua mo e folau tahi. Ko e kakai ivi lahi 'a e kakai Tonga pea na'a nau ma'u 'a e fa'ahinga taukei 'o e folau tahi neongo na'e 'ikai ha kapasa ka na'a nau ngaue 'aki 'a e fafa kongatahi ke ne tala 'a e feitu'u ko ia 'aki 'ene fafa pe ki tahi ki he fa'ahinga momoko mo e mafana 'o e feitu'u koi a. Na'a nau toe ngaue'aki 'a e kaniva mo e ngaahi pupunga fetu'u ke ne tataki 'enau fononga ki he feitu'u 'ku naufakataumu'a ki ai.

'A ia na'e tatau ai 'a e 'ilo mo taukei 'a e kakai polinisia 'a 'enau ma'u 'a e taukei mo e poto ki he folau tahi.

Ngaue,

1. Fakamatala ki he ho'ata mai 'a e ngaahi sivilaise fakapolinisia 'i he fehikitaki holo 'a e kakai 'i he senituli 16-18. (SL4)
2. Fakamatala ki he natula mo e taukei 'o e kaakai 'i he'ene ha mai mei he ngaahi fehikitaki mo e founa na'e fakahoko'aki.(SL3)
3. Fakamatala ki ha me'a ngaue na'e fai'aki 'a e fehikitaki he senituli 16-18. (SL3)

4. Tohi mai 'a e founa ne fakahoko'aki 'a e fehikitaki 'a e kakai 'i he senituli 16-18. (SL2)